

NORD-BORNHOLMS UGEBLAD

Udgivet af et Interessentskab.
Ansvarshavende: Otto Gornitzka.
Forretningsfører Sparekasseb. Ridder
Trykt i Allinge Bogtrykkeri.

Avertissementsprisen er pr. Pettilfuld
for Inserater paa Forsiden 15 Øre.
Almindelige Annoncer 1. Gang 10 Øre
efterfølgende Gange 5 Øre.

Nr. 215

[Fredag den 9 November 1917

5te Aarg.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
trykkes i et Antal af mindst 1600 Exempl.
og forsendes gennem Postvæsenet i Allinge.
Sandvig, Olsker, Rutsker, Rø og Klemensker.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
har den største Udbredelse i Nordre Hjørned
bliver læst i ethvert Hjem og egner sig der
for bedst til Avertering.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
optager gerne Bekendtgørelser af enhver Art
saasom Køb, Salg, Foreningsmeddelelser,
Efter- eller Aflysninger, Auktioner etc.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
udgaar hver Fredag, kan bestilles paa alle
Postkontorer samt paa Bladets Kontor og
koster 1 Kr. halvårlig.

pevårker, der med Hensyn til Kvaliteten af de sønderdelte Klude hverken stod tilbage for de tidligere Stofmøller eller de nu anvendte Hollændere. Disse blev opfundne i Holland i Slutningen af det 17. Aarhundrede, men er naturligvis siden undergaaet talrige tekniske Forbedringer.

Deres væsentligste Fordele forer Stampværkerne er deres forholdsvis ringere Kraftforbrug og deres meget større Ydeevne; en moderne Hollænder kan saaledes udføre ca. 5000 Klip i Minuttet.

Det var dog først i Slutningen af det 18. Aarhundrede, at den tiltagende Papirnod og Teknikens Udvikling bevirkede, at Opfindelserne indenfor Papirindustrien tog Fart, og siden da har Udviklingen været saa stærk, at Papirfabrikationen nu er en af de teknisk set mest fuldkomne og interessanteste Fabrikationer.

Det første Skridt var Opfindelsen af Blegning, der muliggjorde Anvendelsen af farvede Klude. — Den næste og mest betydende Opfindelse var Papirmaskinen, der mangedobledede Produktionsvejen og næsten overflødiggjorde Haandkraften, idet Maskinen saa at sige selv omdanner den fra Hollænderne modtagne Vælling af Taver, Lim, Fyldstoffer, Farve og Vand til færdigt Papir. Vandet fjernes dels ved Sugning, dels ved Presning og dels ved Tørring mellem opvarmede Cylindre. En fuldtud moderne Maskine kan producere op imod ca. 700 Kvadratmeter Papir i Minuttet.

Ogsaa Oprulningen foretager Maskinen sely, men Papir, der skal anvendes til Rotationspresser, maa dog først omrullens paa særlige Rullemaskiner.

Skrivepapir og finere Trykpapir maa gliites (gøres blankt), før Brugten; dette sker paa en Kalandert, hvor Papiret passerer mellem Valses, der skiftevis er opvarmede Støbejernsvalses og Valses, med et tykt Papirlag.

Ogsaa Papirets Klipping og Falsning foregaar paa særlige Maskiner.

Dagspressens mægtige Udvikling medførte imidlertid Raastofmangel, og man maatte derfor se sig om efter andre Raastoffer. Disse fandt man i Træmasse (Træslib) og Cellulose: Træ, der ved Kogning med Natronlud eller andre Kemikalier er befriet for Stoffer, der er skadelige for Papiret. Ved Anvendelse af disse Raastoffer bliver imidlertid Papirets Kvalitet i væsentlig Grad forringet, og navnlig kan Træmasse kun anvendes til Papisorter, af hvilke man ikke kræver stor Holdbarhed, men dette forlanges jo netop ikke af Avispapir.

Den stærke Stigning af Forbruget fremgaar bl. a. af, at Tyskland i 1900 producerede ca. 50 Gange saa meget Papir som ved Aaret 1800.

Den samlede Verdensproduktion

ved Aarhundredskiftet var ca. 5 Mill. Tons.

I Danmark findes 8 større og 4 mindre Fabriker, af hvilke de sidste dog hovedsagelig fremstiller Pap.

Influenza.

—o—

Influenza eller „Grippe“ er en udpræget Infektionssygdom, der er særlig almindelig ved Foraars- og Efteraarstide. Den smitter som Regel fra Menneske til Menneske, men Smitten kan ogsaa overføres gennem Lommelørktæder eller Klædningsstykker, skriver „Sundhedsbladet“. Som oftest optræder Influenzaen epidemisk, og et stort Antal Personer bliver smittede. Man kan følge saadanne Epidemier helt tilbage til det 16. Aarhundrede, og i det forrige Aarhundrede rasede der slemme Epidemier, der bredte sig over hele Evropa og store Dele af Asien.

I Aaret 1892 opdagede man Influenzabacillen, der er en ganske lille bitte Bacille. To til tre Dage efter, at Patienter er bleven smittede, viser Sygdomssymptomerne sig. Feberen stiger hurtigt til 39 og 40 Grader og ledsages af Kuldegysninger. Den syge føler sig meget slapp og mat, klager over Smertes i Musklerne, i Ryggen og over Lænderne. Ledene er gerne ømme, og som særlig karakteristisk Kendetegn maa nævnes Smerterne i Øjnene og stærk Hovedpine, dertil kommer saa Snue, Nysen, Hæshed og ofte Luftrørskatarr.

I enkelte Tilfælde kan Symptomerne ogsaa være stærkt fremtrædende i Mave- og Tarmkanalen og viser sig da som Kvalme, Opkastninger, Diarree og kolikagtige Smertes, ja undertiden kan der opstaa Gulsot.

Hos Patienter, der har Tilbøjelighed til Reumatisme, vil Rygsmerter og Smertes i alle Lemmer være særlig stærke, og de syge klager og stønner og ved ikke, hvor de skal gøre af sig selv af Smertes.

Opstaaer der Komplikationer som Følge af Influenza, er det hyppigst Lungehindebetændelse eller almindelig Lungebetændelse, man maa regne med, og er det meget komplicerede Tilfælde, har man ogsaa set Hjernehindebetændelse, Nervebetændelse o. lign. blivne Følgen af en Influenza, ligesom Hjertet undertiden kan blive angrebet.

Hvad Behandlingen angaar, maa man først og fremmest tage Hensyn til Kostspørgsmaalet. Den syge maa have Feberkost, let ydende, men nærende Kost. Men for øvrigt er det vanskeligt at foreskrive noget specielt Middelt til Helbredelse af Influenza. Varne Drikke som Mælk eller Kamillete virker velgørende og fremkalder gerne Udbrud af stærk Sved. Derimod synes egentlig Svedkure som varme Pakningen, Lysbad o. lign. ikke at virke saa heldigt,

og afkølede Bade for at nedsætte Feberen vil Patienten som oftest være for svag til at kunne taale. Derimod vil, da Luftvejen ret hyppigt er stærkt angreben, Priesnitz-Omslag, der maa veksles 3 a 4 Gange i Løbet af en Time, vise sig særdeles nyttig. Jævnlig vil det være nødvendigt at gribe til en medikamental Behandling for at dulme alt for stærke Smertes og stærke Hosteanfald.

Vore Kirkebygninger

for 200 Aar siden.

—o—

II.

Blandt de 4 Rundkirker udmærker Ols Kirke (Sct. Olaf) sig ved sin slanke Form og Renlinjethed. Rundmuren er 13 m høj og det spaanælte Tag omtrent samme Højde. Fritbeliggende paa en Klippeknude tegner den sig skarpt i Horisonten og kan ses i Miles Afstand.

Den er opført af mer eller mindre veltilhuggede Marksten med spar som Anvendelse af Limsten (Cement) og uden synderlig Omhu, saaledes at den knudrede Granit daarligt kan dækkes af Kalkpudset. Rundbygningen er senere udførelst afstivet med to meget svære teglhængte Støttepiller, der forneden er hule og tjener som Materialsukur.

Koret er lille, firkantet, og højer, ligesom Vaabehuset, ikke med til det oprindelige Anlæg. Herfra fører en Trappe i Muren op til 2det Stokværk, der bæres af en enkelt Midterpille.

Skønt 2 store Vinduer ved senere Restavrering er indsat, gør Kirken et mørkt og dystert Indtryk. Imod vest, hvor den udvendige Støttepille senere er opført, findes et af de oprindelige Vinduer, hvis Lysaabning kun er 30 cm. Vore Forfædre har altsaa i den katholske Tid maattet nøjes med endnu mindre Dagslys.

Paa Midterpillen er indhugget Aarstallet 119*, og paa Alteret, der var prydet med bibelske Skriftsprog, læstes Anno 1500. Korvæggen har været prydet med Kalkmalerier: En Kristusfigur som Midterbillede, mod hvilken en Række hellige Mænd bevæger sig i et ved Grænselinjer markeret Felt. Ornamente og Stjerner findes hist og her.

Mod Vest ses en senere tilmuret Aabning, gennem hvilken Opstigning udfra ved Hjælp af Stige var mulig, naar Kirken i Krigstid tjente som Tilflugtssted.

I 3die Stokværk ses Muren at være forsynet med 9 ret store Aabninger, „Kanonporte“, som har tjent som Udkigs- og Skydeaabninger.

I Koret findes en Tavle ophængt, hvorpaa er antegnet:

„Anno 1687, den 7. May, er kgl. Mayestæt Kong Christian den Femte til glædelig Anmindelse for dette Land og dets Indvaanere her til Bornholm med en Flode af 6 Freggatter under Sandvig ankommen, og efter at Hans Mayest. havde be-

set Slottet Hammershus, er han forbleven om Natten udi Sandvig. — 2den Dagen derefter, som var Dominica Exandi, og 8 Dage for Pindse Hellige Dage, er Hans Mayest. atter reyst derfra til Rønne, og undervejs beset St. Ols Kirke; Og var samme Tid Hr. Johan Diderich von Vetberg og Fruer Sidjette Grubbe.“

I Koret hængte en gammel Fane, hvis Paaskrift var aldeles ulæselig, derhos en Kaarde og et Brystpanser.

Paa en anden Fane i Koret læstes disse Ord:

„Jørgen Giodich fød 1674, forestillet Fændrich ved det 3die National Compagni til Fods 1700, døde 1726“.

Midt paa Kirkegulvet ligger en Ligsten med denne Paaskrift:

„Anno 1635, den 14. Januar, døde Hæderlige og Vellærde Mand Niels Andersen Juul, var Sognepræst til St. Ols og Allinge Kirker“.

Paa Kirkegaarden udfør Vaabehuset ligger en Ligsten med Indskrift:

„Anno 1590, den 16. Februar, er begravet Vellærde Mand Ingvar Christen, Provst paa Bornholm og Sogne-Herre i St. Ols og Allinge Menigheder. Vive memor Leti 1590“.

Syd for Kirken staar Klokkelærnet, opført af Kampesten og Træværk i øverste Etage. Det har tidligere sandsynligvis dannet et fremskudt Støttepunkt for Kirkens Forsvar.

Paa den store Klokke staar: „Seer en Enke, som har gjort sig et besynderligt Kammer oven i Huset, og klinger for HERren med Cimber, Judith 8,16.“

Der jeg, som Enke selv, klang for en bordøet Enke, Mit Lyyd for hendes Liig, jeg Magten maatte skienke, Men jeg paa Fode kom og fik min første Skik, Da Landets Fader var den Store FRIDERICH, Og Doctor Bornem and Bishop af Kongens Naade, Da Obrist Woldemar Reetz vel Landet monne raade Samt Provst Magister Hiort, Magister Scha de Præst, Min Værges Anders Smed, som mindes jeg var gæst. Anno MDCIII.

Paa den anden Side staar: „Jens Hansen fecit Daniel Hénrich Grædenat. Arndt Thorkuhl Ao. 1703.“

Paa den lille Klokke, som af Menigheden blev købt fra et Skib fra Danzig, som strandede ved Allinge, staar: „I. W. Gedani Anno 1746. — Sit nomen Domini benedictum, me fecit.“ Paa den ene Side staar Maria med Barnet, paa den anden Christus med Seiers-Fanen.

Overgangen mellem Krig og Fred.

—o—

[Den engelske Nationaløkonom Sidney Webb hævder som bekendt, at hele Verden i en Aarrække efter Krigen maa holdes paa Ration. Med dette Synspunkt som Baggrund skriver „Finanstidende“ bl. a.:

Kun en Vare er ikke rationeret, og det er Kapitalen. Der hersker

overalt en Overflod paa ledig Kapital — den eneste Vare, paa hvilken der er Overflod — og Efter-spørgslen har ondt ved at holde Skridt med Udbudet. Derved er Kapitalens Ejere komne i Forlegenhed, og de er faktisk mellem dobbelt Ild. Samtidig med, at Pengenes Værdi synker til det halve, beslægtet Staten gennem Skatteudskrivninger store Dele af Formuernerne.

Forholdet er det, at Mængden af Forraad og civile Tjenesteydelser under Krigen er reduceret til det halve eller mindre. Det hele Verdensforraad ejes imidlertid af „Kapitalisterne“, hvis Adkomstbeviser til Kapitalgenstandene kaldes Aktier, Obligationer, Pengesedler, Guld o. I. For hver Kapitalgenstand eller Tjenesteydende, der tages ud af Lageret og forbruges (f. Eks. ved Tonnageødelæggelser, Ammunition eller Indkaldelse til Militærtjenesten), faar Kapitalisten et nyt Adkomstbevis udstedt. Populært udtrykt ytrer det sig i, at Mængden af Betalingsmidler forøges, Landene svømmer i Penge, og det har ført til, at naive Videnskabsmænd har raset mod Seddelbankerne.

Samtidig er Mængden af Adkomstbeviser kunstigt forøget derved at Staten har skabt ny Krigsobligationer, Papirspenget osv. Derved er Kapitalisternes Hær bleven forøget og deres Formuer udvandede.

I Virkeligheden er det, der foregaar, at Kapitalisten for hver reel Værdi, Staten eller andre lægger Beslag paa og saaledes unddrager Forraaden, faar et Adkomstbevis paa en fremtidig, endnu ikke skabt Værdi. Naar vore Banker og Sparekasser derfor i Øjeblikket er overfyldte med Indlaan, vil det sige, at deres Kunder raader over disse Beløb til Indkøb af Varer, saa snart disse kan fremskaffes.

I Fjor gav dette Forhold Anledning til Emissionsepidemien. Store Felter af Erhvervslivet sikrede sig disse Adkomstbeviser for dermed en Gang i Fremtiden at kunne købe Varer i Form af Maskiner, Materialer, Arbejdskraft og Inventar. Da der var rigelig med ledig Kapital, bekymrede man sig ikke om at regulere de Dispositioner, der blev truffene. Følgerne deraf er, at naar Værdierne atter en Gang strømmer ind paa Markedet, vil Kapitalisterne straks styrte sig over dem for at faa ombyttet deres Adkomstbeviser med dem.

Hvem er de slemme „Kapitalister“? Det er enhver, der har en Pengeseddel, en Sparekassebog en Aktie eller en Obligation. Det er først og fremmest Staten, der ogsaa efter Krigen graadigt vil gramse efter Kapitalgenstandene for at bygge Jærnbanner, Kanaler, Havne m. m. Det er Kommunerne, som har opsat Reparationsarbejder og Byggeri til Fredsaarene, det er Erhvervslivet, der skal fylde de tomte Lagre igen, reparere Materiellet og erstatte det ødelagte Maskineri, det er Husmødrene, som skal fede Familien op igen, det er Arbejderne, som skal købe sig civilt Tøj i Stedet for Uniformerne. De, der ingen Kapital sely har, vil forsøge at laane den hos andre. Saaledes vil der ikke være den Haand, som ikke rækker en Pengeseddel frem for at faa den vekslet paa Anordning med Varer, naar Blokaden en Gang hæves.

Til den Tid vil Pengeoverfloden være som blæst væk. Om der hersker fri Konkurrence, vil Værdierne som paa en Avktion stige i Pris, til der kun er en højstbydende tilbage. Men der vil ikke herske fri Konkurrence. Rationeringen vil blomstre i sin fulde Flor, og de mange ny Foretagender, der har ventet paa at komme i Gang, saa snart Krigen var forbi, bliver sat

paa en haard Taalmodighedsprøve. Overgangstiden fra Krigs- til Fredsperioden er allerede nu Genstand for Overvejelser og Forberedelser, og Staterne lægger store Planer for at undgaa den Krise, der kunde blive Følgen af en pludselig Frigørelse af Kræfterne. Blandt disse Planer dukker ogsaa Rationeringen af Kapitalmarkedet frem.

Det paatænkes i Tyskland at oprette en Stats-Emissionscentral, som skal vaage over den bedst mulige Fordeling af Kapitalerne. En Kommune, et Aktieselskab, en Privatperson faar bevilget et vist Beløb af de Milliarder, der slaar bogført i Pengeinstitutternes Bøger og kan for dem udtage Varer af Rigets Forraad. Efterhaanden som Lagrene bliver rigeligere, slippes flere Kapitaler løs, indtil enhver har faaet hvad han ønsker.

Gladiatorernes Afskedsmarsch.

Al Chr. Stub Jørgensen.

—o—

Saa var da Johan død.

Langt borte fra, nede fra Kongo, kom Meddelelsen: Han, der ikke havde kunnet finde sig til Rette i Danmark, var nu falden for Feberens dernede, hvor han var søgt hen for at leve et større og rigere Liv.

— Man gaar F. g. m. til herhjemme i alt dette syndige Kævl, havde han sagt. Forfatter! Jo pyt: man slaar løs for ramme Alvor, sætter sit dyreste som Indsats, og Folk morer sig. Man bliver et Navn, man regnes med, bliver maaske beundret for sin Dygtighed og sin Frækhed. Men det er sgu Massen, den Masse, der glør paa os, der sidder ved Roret og styrer det hele!

To Dage før Meddelelsen om hans Død naaede mig, hørte jeg „Gladiatorernes Afskedsmarsch.“ Johans Yndlingsmelodi —!

Han havde selv spillet den. Han spillede første Violin i Janitschar-Orkestret, som han kaldte det. Det var et Skoleorkester med Sækkepiber, Trommer, Bækkener og Triangler, og det kunde fremkalde et aldeles sønderrivende Spetaket. Vildt og barbarisk lød Gladiatorernes Afskedsmarsch, og Johan forøgede Virkningen med et Par hvinende falske Strøg paa passende Steder.

Aage Fausing og jeg kom en Novemberaften op til Einar Hausted. Han havde Besøg af sin Kæreste, og de spillede — han Violin, hun Klaver. — Na, sagde han, skal vi saa lave en rigtig Melodi!

Og de spillede Gladiatorernes Afskedsmarsch.

Da de var færdige, trykkede vi deres Hænder og sagde Tak.

— Hvad F. gaar der af jer, spurgte Hausted. Er I røtø? —

— Ja, svarede Aage — den Melodi gemmer saa mange Erindringer for os.

Og han føjede til: — Vi har selv været Gladiato-

rer! Vi fulgtes ad hjem gennem den regnvejrsølede Provinsby. Det var sent, og en graa Taage hang over de vandblanke Gader. Gaslygterne taagedes ud til store lyse Plette. Inde i en Port stod to elskende og tog Afsked. Og vi hørte et langsomt og sindigt Bornholmerur slaa tolv, distinkt og klangfuldt.

— Jeg kom til at tænke paa Johan, sagde Aage langt om længe. Hvordan mon han har det nu?

— Ja, Guderne maa vide det, svarede jeg. Husker du hans Afsked?

— Du, sagde Aage og tog min Arm. Vi har været Gladiatorer! Vi har kæmpet med Had til den Masse, der gloede paa os, men vi har været værst mod os selv og mod hin-

anden. Vi skulde have myrdet dem, der sad bag Barrieren og hidse os op med Klapsalver.

Oi troede at Livet havde Brug for os som andet end Marionetter. Vi kaldte os Skabningens Herrer. Vi fabledede om vore store Opgaver. Og vi ødte vor Ungdoms Kraft, for at den raa Mænge kunde have noget at more sig over.

Vi var ærlige, du. Altfor ærlige! Vi saa' hinandens svage Punkter, og vi fejdede vildt mod hinanden. Vi, der skulde holde sammen — aa hvor har vi været onde mod hinanden!

Hvorfor skulde vi bruge vor Ungdoms Kræfter mod hinanden?

— Ja, hvorfor? Vi var vel født til det.

— Skæbnen. Skæbnen?

Ja, du, vi er født i en ond Tid. Jeg er bitter i aften. Jeg er syg indvendig.

Hvorfor skulde Johan rejse? Han var ogsaa syg sønderrevet. Du og jeg har været med til at flaa ham som vilde Dyr.

Han søgte ud, fordi han ikke kunde taale at være hjemme. Han kunde ikke taale at sønderhugge sine bedste Venner, for han følte, at vi burde staa sammen. Er her da virkelig ikke Opgaver mere at løse herhjemme?

Eller er det os, der ser forkert paa det hele?

Nej, du — det er Massen, der udnytter vore bedste Kræfter. Vi skal underholde den. Det er vor Opgave.

Vi er Gladiatorer. Og Tilskuerne vil, at vi skal være uforfærdede.

Vel — vi er uforfærdede — over for hinanden. Men det er Opgaver, vi ikke tør binde an med.

Vor Lod er at kæmpe og sønderhugges. Cæsar! De, der skal dø, hilser dig!

Om faa Aar er vi ikke mere. Vi er udløste. Vi er døde.

Og der ligger dog Opgaver og venter paa os.

Men vi øder vore Kræfter for at more det Publikum, blandt hvilket vi snart skal sidde som Invalider og se paa det nye Slægtled af Gladiatorer.

Har jeg ikke Ret?

— Jovist, svarede jeg. Jeg syntes min Stemme lød saa mat og klangløs. Men det er den forbandede Tid, vi lever i. Kunde vi bare gøre Oprør —

Kort efter skiltes vi. Og to Dage senere kom Meddelelsen om Johans Død.

Saa underligt! En Mand med de rigeste Muligheder for Fremtiden. En Mand med et vildt og utøjlet Talent. Bitter og ætsende var han, og tit havde hans Spot ramt hans bedste Venner. Men bagfter, ved en dampende Toddy, kunde han paa sin gribende, inderlige Maade bede os tilgive:

— I véd, hvem de Hug var til-tænkt, sagde han.

Og vi vidste det. Vi havde ingen mere trofast Ven end Johan.

Men som Aage havde sagt: han var Gladiator. Og det er Gladiatorernes Skæbne, at naar de ser Cæsars fede, fortrukne Ansigt i Kongelogen og fyldes af Had, saa maa de hugge, selvom Huggen dræber en Kammerat, maaske deres bedste Ven.

Dagen efter mødte jeg Aage Fausing.

— Hvor skal du hen? spurgte han.

— Ingen Steder, svarede jeg. Det var som Regel der, jeg gik hen.

— Gaa med op til Hausted!

Vi gik derop. Hans Kæreste sad som sædvanlig deroppe og talte med ham.

— Hvad vil I? spurgte han.

— Bede dig om at spille Gladiatorernes Afskedsmarsch, svarede Aage.

Hausted fandt Noderne. Saa strømmede Tonerne frem. Aage og jeg satte os han paa Hausted's Divan, tavse. Vi mindedes begge Johan. Og jeg følte mig inderligt knyttet til Aage, den sønderrevne Sjæl. Jeg huskede pludselig alt, hvad han havde sagt forleden Aften.

De dumpe Klage-toner brusede gennem Værelset. Jeg saa dem, disse Gladiatorer, blodige og forhuggede, træt efter Anstrengelser samle sig om de døde i monotone, dyriske Klager. Og Klapsalverne knitrede imod dem, mens deres Øjne hædefuldt skød Lyn mod Tilskuerpladserne.

Der sad han oppe — Imperator, Cæsar, fed og lasket. Hans Øjne lyste i Blodskæret.

Saa skar vilde Hyl op mod Tilskuerpladserne. Og Klapsalverne vedblev.

De tog de døde, løftede dem paa Armene op mod Kejserlogen.

— Cæsar, de døde hilser dig!

Med dyb monoton Brummen samlede de sig — en blodig, udtyndet Flok. Den dumpe Klagesang mandede ud i grelle Vékrigt.

— Cæsar! Morituri te salutant! Vi hilser dig, vi der skal dø — næste Gang.

Saa marscherede de bort, mens Klageraabene lød efter dem. Porten lukkedes med et Pib. Og Klapsalverne knitrede efter Skuespillet.

Jeg havde kendt Ansigtet. Aages Ansigt var ogsaa iblandt dem — og mit eget, fortrukket og blegt.

Og blandt Ligene laa Johan, blodig, næsten ukendelig —

Musikken hørte op. Vi rejste os, trykkede Hausted's Hænder og gik.

Da vi kom ned, sagde Aage: — Saa er Johan altsaa død!

— Ja, sagde jeg, det er han jo.

Lidt efter sagde han — mere lyst: — Og du — vi har i grunden været med til at dræbe ham.

Jeg svarede ikke. Vi gik lang Tid tavse.

— Véd du, hvad jeg vil? spurgte Aage omsider.

— Nej.

— Jeg vil rejse til Kongo, sagde han.

Gudhjembanen.

1916. 1917.

April		3494,18
Maj		3139,72
Juni		5002,36
Juli	9816,22	6987,62
August	5934,06	5671,17
September	4478,49	3734,69
Oktober	5121,00	4236,70

Rø Kirkenyt i Oktober.

I Rø Sogn er der i Oktober Maaned født 1 Pige. Ingen Vielser eller Dødsfald.

Diamanterne fra „Lusitania“.

Den irske Fiskers heldige Fangst.

I engelske Blade berettes, at en fattig Fisker fra Island forleden gjorde en ejendommelig Fangst. Han laa og fiskede i Farvandet udenfor Old Head of Kinsale, og da han trak Nettet ind, fandt han deri en Pakke, med tydelig Adresse til et Firma i London.

Fiskeren gjorde ikke noget større Væsen ud af sit Fund; han fortalte ingen om det, men sendte blot Pakken til dens Bestemmelsessted. Pakken skrev sig imidlertid fra Damperen „Lusitania“ og indeholdt Diamanter til en Værdi af over 50,000 Kr.

Londonfirmaet havde naturligvis ment, at Diamanterne var forsvundet for bestandig, og havde faaet udbetalt Erstatning af Assuranceselskabet, som derfor blev meget overrasket ved at faa Erstatningssummen returneret. Vanskeligere var det at faa opsporet, hvem der havde sendt den mystiske Pakke — Fiskeren havde nemlig sendt sit Fund som en almindelig Postpakke.

Ved Hjælp af Postvæsenet lykkedes det langt om længe at finde ham, og hans Ærlighed blev nu belønnet med en uventet Gave paa et Par Tusind Kr.

Efterskolen.

Efterskole-Sagen har været Genstand for mange Overvejelser i de senere Aar. Den foreløbige Løsning er blevet, at Statskassen bidrager med 75 pCt. af Udgifterne til Oprettelse og Driften af kommunale Efterskoler, medens den nøjes med at give de private Efterskoler 50 pCt. af Etablerings- og Driftsudgifterne. Men som Forholdene nu en Gang ligger, maa ogsaa dette sidste siges at være et godt Tilbud. Udgifter til Leje af Lokaler skal dog saavel kommunale som private Skoler afholde uden Tilskud.

I Tilsagnet om disse Statsbidrag ligger et Udtryk for, at Lovgivningsmagtens Interesse for Efterskolesagen er vaagen. Dette understreges yderligere derved, at en Betingelse for Modtagelse af Statstilskudet er, at Undervisningen skal gives som Dagundervisning og være gratis (fraset „nogle faa Kroner i Indskrivningspenge“). Og med dette som de statsstøttede Efterskoler Grundlov har Undervisningsministeriet for kort Tid siden i en Henvendelse til samtlige Skoledirektioner i store Linier angivet, hvad der iøvrigt forlanges af Skolerne.

Fortsættelsesundervisningen skal staa aaben for unge Mennesker i Alderen 14—18 Aar, og den skal tage Sigte paa, dels at befæste og udvide deres i Folkeskolen erhvervede Kundskaber, dels at dygtiggøre dem til deres praktiske Livsgering. Undervisningen maa derimod ikke tage Sigte paa nogen af de bestaaende Eksaminer, og der nævnes — foruden Dansk og Regning — en Del egnede Fag, til hvilke der er

De bornholmske Jærnbanner

har udarbejdet en Oversigt over Driftsindtægter i det forløbne Halvaar. Den mindre Fremgang for Allinge- og Nexø-Banens Vedkommende i Sammenligning med sidste Sommerhalvaar opvejer desværre ikke de Tab, nævnte Byers Havne har lidt i samme Tidsrum ved at Banerne er blevet favoriseret med forøget Vareudveksling over Rønne. Nexø Havn har faaet et Underskud paa 20,000 Kr., — og hvad Allinge Havn angaar, da er Forholdet langt fra lysere.

Allinge-Rønne Jærnbane

	1916.	1917.
April	8183,42	8736,36
Maj	7591,91	9031,31
Juni	10227,14	10715,03
Juli	13165,06	15237,30
August	13858,17	13260,66
September	9491,35	9337,02
Oktober	8420,65	8559,45
Ialt Kr.	70937,70	74877,13

Nexø-Rønne Jærnbane

	1916.	1917.
April	15660,43	20462,32
Maj	15472,08	18953,72
Juni	21323,21	22696,61
Juli	28464,72	27601,59
August	25207,88	25018,25
September	24450,53	20100,85
Oktober	20731,92	18177,45
Ialt Kr.	151310,77	153010,79

Gudhjem-Almindingen Jærnbane viser en tilsvarende Nedgang, og vil sikkert som Stikbane uden Forbindelse med Allingebanen vedblive at give Underskud, da Driftsomkostningerne er uforholdsmæssig dyre.

fremkommet nye Hjælpemidler for en Undervisning, der ikke bliver en blot Gentagelse af Undervisningen i Barneskolen". Der er med det samme Hensyn for Øje tilvejebragt en Fortegnelse over Foredragsejere med Angivelse af Kilder.

Naturligvis skal Undervisningsplanen godkendes af Ministeriet, og det er fastsat, at Skoler, som ikke gennemsnitligt har været besøgt af mindst 10 Elever, ikke kan faa Stats-tilskud. Saavel kommunale som private Efterskoler stilles under Tilsyn af de stedlige Skolekommissioner.

Allinge-Sandvig Hjælpekasse.

Bestyrelsen holder Møde Tirsdag Aften den 13. November og fremdeles hver anden Tirsdag. Andragender bedes indsendt i god Tid. Kontortiden er den sædvanlige, om Fredagen.

Al Jagt

er forbudt paa Brøddegaards og Lykkegaards Jorder i Rø.

T a k.

Hjærtelig Tak for Opmærksomheden ved vort Sølubryllup. Kristian Pedersen og Hustru. Olsker.

M. C. Funch's Carbid-

LAMPER

(godkendte af Justitsministeriet) anbefales til Brug i Hængelamper & Staal lamper Fabrikeret af svært Materiel. Bestillinger modtages. Telefon 34. Allinge.

OST. OST.

35 og 60 Øre 1/2 kg. Haves altid paa Lager. J. B. Larsen.

By- og Herredsfuldmechtig Johannes Kofoed, Hasle. træffes paa Raadhuset i Allinge hver Mandag efter Kl. 10 Eftm. og i Klemens Kro hver Fredag fra 2—5 Eftm.

Sølvpilet-Theskeer er altor paa Lager. A. M. Lindberg. Urmager og Guldsmed.

Overretssagf. Bojesen-Koefoed Sct. Mortensgade 17, Rønne, Telf. 22 (tidli. Fuldm. ved Byfogedkontoret i Hasle). Kontordag i Allinge Mandag do i Klemens (Kroen) Tirsdag Eft.

Danske Boillontærninger D K Esker md. 100 Stk. 4,80 Øre. do. do. 10 do. 50 do. anbefales J. B. Larsen.

Hallelyst, Allinge. Charlottør købes, 60 Øre halvkg. Code Spise-Culerødder købes a 7—8 Øre pr. kg. M. Kr. Kofod.

Skosvæerte hvid, graa, sort og brun. Fedtsvæerte Haves stadig paa Lager. J. B. Larsen.

Restparti Tørv

i Abildgaards Mose bortsælges til en billig Pris. — Henvendelse til Forretningsbestyrer Koch eller Murmester Poulsen, Allinge.

Frugtsukker i Pakker til 25 Øre anbefales til Brug ved Madlavning. I. B. Larsen.

Af Klædesko fik jeg hjem et større Parti, alle med dobbelte Gummisaaler i, saa de er dobbelt solide og meget stærke at slide! En Time tog det at faa dem talt, og det er i Grunden ikke saa galt at have Udvalg og Lager af gode slidstærke Sager. Betænk Dem derfor ikke for længe, kom og køb billigt til smaa Penge i M. Lunds Traskoforretning. Lindeplads, Allinge.

Gulvmaatter Et stort Parti realiseres til gammel Pris. I. B. Larsen

Kaffelovn,

Dana-Ovn

med lakeret Skærm og Fornikling, ganske lidt brugt, sælges for 115 Kr. (Prisen er nu 150 Kr. for disse Ovne). Ovnen passer særlig for Kontor eller Forretningslokale. P. C. Holm.

Bedste Kunstthonning i 3 kg. Spande og løs Vægt.

Ægte Bihonning i 1/4 og 1/2 kg. Glas.

Blandet Frugtmarmelade i løs Vægt anbefales til billigste Pris. Telefon 12, Allinge. J. B. Larsen.

Ægte amerikansk Hvedegryn grove og fine, kraftige og velsmagende. Extra Rismel. Extra Majsmel. Amerik. Kartoffelmel Nordlandets Handelshus.

Indpakningspapir og Poser til Fabrikernes Priser leveres fra Allinge Bogtrykkeri. Firma paatrykkes billigt.

Bagepulver i Breve 10—30 Øre.

Cremortartari Renset Potaske Hjortetak salt Rosenvand Sucade syltet Pommerantsskal Vanilletabletter Vanillesukker hel og stødt Cardemomme anbefales. I. B. Larsen Telf. Allinge 12.

Til Damerne!

Kjole- og Blusestoffer til rimelige Priser.

Silkestoffer til Kjoler og Bluser (sidste Nyheder) Svære Stoffer til Kostumer og Nederdele.

Kjoleflonel

i mange Nyheder fra 95 Øre mtr.

Gummifrakker til gamle Priser.

Damelinned i smukkeste Forarbejdning.

'Pynte- og Køkkenforklæder i mange nye Faconer. Skorter, Bælter, Strømper.

Skind- og Stofhandsker extra billigt. Skindkraver og Muffer.

Alle Slags Uldvarer til smaa Priser.

Vi kan tilraade vore ærede Kunder at købe nu, da alle Varer vil blive betydelig dyrere, naar der kommer ny Tilførsel.

Nordlandets Handelshus.

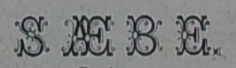
Caffeposer i alle Størrelser. Sprøjteposer anbefales. I. B. Larsen. En 12aars Dreng søges til Offergaard i Rø.

Avertør i Nordbornholms Ugeblad!

Billigste Annoncøpris. — Største Udbredelse paa Nordlandet.

Rigtig gammeldags Lampeolie Prima Malerfernis, Gulvfernis, Maskinolie, Vogns-mørelse sælges, og beder vi vore Kunder forsyne sig med de sædvanlige Kvantia i Nordlandets Handelshus.

Brun blød Sæbe Grøn blød Sæbe Ægte fransk Marseillesæbe Ekstra dansk do. Ekstra dansk Salmiak-sæbe Prima Krystal Soda Prima fin Soda Blegsoda, Ludpulver. Vi beder Kunderne forsyne sig paa sædvanlig Maade. Stort Oplag i Nordlandets Handelshus.

Fru A.: „Fru Arnesen fortalte mig i Gaar, at hendes nye Kjole bliver en Drøm.“ Fru B.: „Ja, det gør den ganske sikkert, da hendes Mand ingen Penge vil give hende til den.“

Erindringsliste. — Toldkamret 8—12 Eftm., 2—7 Eftm. Kæmnerkontoret 10—11 og 2—4. Laane- & Diskontobanken 2—4 Eftm. Sparekassen 10—12 og 2—4. Branddirektøren 1 do. Stempelfilial i Sparekassen 10—12, 2—4. Dampskibsexpeditionen, aaben ved Ski-benes Ankomst og Afgang Tirsdag og Fredag Eftm., Mandag og Torsdag Eftm. Sognepræsten Tirsdag og Fredag 6—7. Distriktslægen 8—9 og 2—3. Postkontoret: Sogndage 9—7 Søndag 12—2. Telegrafstationen 8 Morgentil 7 Aften. Søndag 12—2. Borgmesteren træffes paa Kæmnerkont Statsanstalten for Livsforsikring ved Chr. Olsen, Messen. Kontortid 1—4 Em. Folkebogsamlingen paa Raadhuset: Tirsdag Kl. 3, Fredag 7—8. Jernbanest. er aaben for Gods 8-12, 2-7 Hjælpe-kassen: Formd. Bagerm. P. Holm, Kasserer H. P. Kofod. Kontortid hver Fredag fra 5—7.

Extra Bageri-Flormel

og Borrh. Husholdnings-Flormel af god Kvalitet a 39 Øre kg. Nyt grovt Rugmel Alt sælges, men Melmærker maa medbringes. Nordlandets Handelshus.

Gode bornholmske Byggryn i alle Sorteringer sælges til Maksimalprisen. Nordlandets Handelshus.

Benyt Søndagaften

til at gaa til kristelige Møder i Luthers Missionsforening. Tein Kl. 7 Allinge Kl. 8. Mon da Ungdommens Vaar ikke passer til Gud at lovprise med frydefuld Røst. Ak din Sang er saa fattig din Ungdom saa mørk, om du ikke med Herren har Fred.

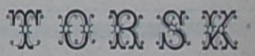
Vi har endnu et Parti Ægte Japan Ris, som sælges i passende Kvantia i Nordlandets Handelshus.

Gudstjenester og Møder.

Søndag 11. November. St. Ols Kirke Kl. 9 1/2. Srkm. 9. Allinge Kirke Kl. 2. Srkm. 1 1/2. Rø Kirke Kl. 2. Om Eftm. Kl. 4 Møde i Bethel i Olsker, hvor J. Rasmussen taler. Kl. 7 Møde i Allinge Menighedshjem for K. F. U. M.] Tirsdag Aften Kl. 8. Møde for K. F. U. K. paa Menighedshjemmet. Onsdag Kl. 7 1/2. Samfundsmøde.

Evang. luth. Missionsforening, Allinge Søndag Kl. 3 O. Westh. Rutsker — — 9 1/2 R. Nielsen Rø — — O. Westh.

Vi har nogle Roeskærere og Roeraspere som sælges til en meget rimelig Pris. Nye Roegrebe faas i Nordlandets Handelshus.

til Saltning. Bestillinger modtages. Prima saltet Torsk Haves paa Lager og anbefales til billigste Pris. Telefon 12. J. B. Larsen, Allinge.

Det fine amerikanske Maizena-Mel til Smørblanding sælges i Nordlandets Handelshus.

Flere Hundrede Sække skal lappes og laves. Sygarn leveres. Hvem vil overtage dette som Hjemmearbejde? Nordlandets Handelshus.

Kvalitet Nr. 1.

Grov og fin stødt Melis Hugg. Krystal. Hugg. Melis. Flormelis Puddersukker Nr. 1 sælges. Husk Sukkermærkerne. Amerikansk Sirup lys, No. 1 sælges uden Mærker i Nordlandets Handelshus.

Brødkorn og Foderkorn

til Statens Lager modtages og afregnes kontant.
Vi beder om tørre velrensede Varer.

Nordlandets Handelshus.

Uldne Klude betales med 3 Kr. kg.

Moderne Ulsters i stort Udvalg.
Plydskaaber.

Glatte og pressede Astrakankaaber.

Kjoler

i Silke, Uld og Bomuld.

Ca. 200 Bluseliv.

DYNETOJER

Nankin 1 Kr. m. — Fjer i mange Kvaliteter.

Dowlas

Kipret og bleget Bomuldslerred,
meget billigt, naar Hensyn tages til nuvæ. Fabrikspriser.

Uldgarn

graat, blødt 7,50 pr. $\frac{1}{2}$ kg.
do. graat, som hjemmespundet 6,50 pr. $\frac{1}{2}$ kg.

Uldne Damestrømper, dansk Fabrikat
" Børnestrømper

Damelinned

Korsetter og kulørte Underskorter.

Messens Eneudsalg

Chr. Olsen, Allinge.

Telefon Nr. 100

SÆD.

Alle Sorter gode sunde Varer modtages til Statens Lager.
Afrekning 15de og 1ste i hver Maaned.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Klædesko med Gummisaaler

køber De bedst og billigst i

C. Larsens Skotojsforretning, Allinge.

Altid

Prima Kolonialvarer

til billigste Dagspriser.

Altid friskbrændt Kaffe.

Altid stort Udvalg i

Glas og Porcelæn

til smaa Priser.

Altid velassorteret Isenkramlager hos

Allinge Kolonial- & Produktforretning

Uldne strikkede Klude

og renvasket Uld købes altid til højeste noterede Pris.

J. P. Sommer,

Magasin du Nords Udsalg, Allinge

Klipfisk, Ris, Rismel, Kartoffelmel, Sagomel,
Majsmel, Havregryn,
Svedfjer og Rosiner.

Alt i prima Kvalitet anbefales fra

Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Alvor og Skæmt.

I Brasilien er Rotterne en forfærdelig Landeplage, og det vilde være uudholdeligt at opholde sig der, hvis ikke en egen Slangeart, hørende til Kvælerslangerne, ryddede en Del af de ubehagelige Dyr bort. Man kan paa Markederne købe unge Slanger, som saa afrettes. De kan blive ganske tamme; men Rotter hader de som Pesten og tilbringer hele Natten med at gaa paa Jagt efter dem.

Japanerne laver en mærkelig vegetabilsk Mælk, der i Udseende fuldstændig ligner Komælk, og som i Smagen ikke er til at skelne fra denne. De lægger Soyabønner i Blød, og derefter koger de dem i Vand. Lidt Sukker og fosforsurt Kalium kommer i, og det hele koges ind, til det har faaet en Tykkelse som kondenseret Mælk.

Søfolk, der passerer Havaji-Øerne, morer sig altid ved at se paa de paa Øen Layson værende Albatrosfugle; de danser to og to sammen paa en Maade, som Søfolk har fundet paa at kalde for: Cakewalk. Fuglene begynder Dansen med, at de hopper hen til hinanden, hilser dybt og lægger Næbbene overkors, hvorpaa de udstøder nogle Toner, der lyder som en gennemtrængende Grynten; derpaa hæver de sig paa Taaspidserne, retter sig op og trækker sig nikkende og bukkende tilbage fra hinanden, indtil de paany løber frem og begynder forfra med at danse. Undertiden kan tre Fugle opføre denne Dans med hinanden.

For nogle Aar siden indrykkede en Enkemand et Ægteskabs tilbud i Avisen og fik som Svar herpaa tre Billetter, hvorefter han afslatte et Stævnemøde med hver af de paa-gældende Damer. Disse viste sig imidlertid at være — hans egne Døtre, der, hinanden uafvidende, alle havde reflekteret paa Ægteskabs-tilbudet.

Naar en kinesisk Tandlæge trækker en Tand ud paa en Kunde, maa Tandlægens Medhjælper slaa paa en Gongon, for at ingen skal høre Patienten skrike.

I Japan hører det med til Bryllups-ceremonien, at man brænder alt Brudens Legeløj for at tilkendegive, at hendes Barndomstid er forbi.

I de nordamerikanske Stater findes der tredive større og mindre Byer, der hedder Berlin, en og tyve, der hedder Hamborg, tretten, der hedder London, og tre og tyve, der hedder Paris.

I den lille By Gonerby i det østlige England findes der paa Kirke-taarnet en ganske ejendommelig Vindfløj. Den er af store Dimensioner og har Form som en Violin med tilhørende Bue. Denne Vindfløj stammer fra, at der for mange Aar siden i Gonerby boede en fattig Bondeknaas, der ernærede sig ved at spille paa en gammel Violin, som var hans et og alt. Tilsidst rejste han til Amerika, hvor Heldet fulgte ham, og han glemte aldrig sit Barndomshjem, og en Dag sendte han Præsten i Gonerby en Sum Penge, der var saa stor, at der kunde bygges en ny Kirke for den, men til Gaven var der knyttet den Betingelse, at der paa Taarnet skulde anbringes en Vindfløj, som var en Kopi af hans gamle Violin. Byen modtog Gaven, og Vindfløjen ses som sagt endnu den Dag i Dag paa Kirken.

Fuldmægtig Jakobsen er syg og bliver plejet af en Sygeplejerske fra „Røde Kors“. Hun er temmelig gammel. Da Fuldmægtigen stadig titulerer hende Frøken, beder hun ham om at sige Søster.

Fuldmægtigen: „Nej, skal vi endelig være i Familie med hinanden, tror jeg hellere, at jeg vil sige Bedstemor.“

Manden: „Kan Du sige mig, lille Jørgen, hvad Forskel der er paa en Torsk og Dig?“

Lille Jørgen: „Det véd jeg ikke.“
Manden: „Jo, Torsken bærer sine Bukser indvendig, men Du bærer dine udvendig.“

Kogekassen „Papisol“

faas hos

Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Bornholms Spare- & Laanekasses

Afdeling i Allinge

Kontortid: 10—12 og 2—4.

Modtager Indskud paa alm. Sparekassevilkår til en Rente af 4 pCt. p. a., paa Folio til 2 pCt. p. a.

Et Parti Klipfisk

bortsælges til en billig Pris.

Allinge Kolonial & Produktforretning

De gaar ikke i Vandet,
naar De gør Deres Indkøb hos os!

Blaa og kulørte Klædninger

i mange Kvaliteter og i alle Størrelser fra 25 Kr.

Vinterfrakker og Ulsters

fra 33 Kr.

Stortrøjer fra 18 Kr.

Engelske Gummifrakker i forsk. Farver.

Arbejdsjakker, Bluser, Benklæder

af gode stærke Stoffer.

Hatte, Huer og Kasketter,
Sorte og brune Skindhuer, flere Faconer.

Handsker, Vanter, Soffer, Seler.

Skjorter og al Slags Undertøj.

Manchetstjorter i nye Mønstre.

Kraver, Flipper, Manchetter og Slips

Altid de sidste Nyheder!

Lageret er stort, og da de fleste Artikler er købt for ca. 1 Aar siden, er Priserne gennem-gaaende betydelig lavere end de nugældende Fabriks- og Grossistspriser.

Enhver kan se Værene uden at købe.

Nordlandets Handelshus.

Balåtåremme, Remsamlere,

Maskinolie, Cylinderolie, Motorolie og Oliekander
anbefales fra

Allinge Kolonial- & Produktforretning

Brødrene Anker

Jernstøberi & Maskinfabrik

Telefon 2. Hasle Telefon 2.

Selvvangingsanlæg, Vand- & Aljepumper m. m.

CLOËTTA®
ALBA

Spise-Chocolader